

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

Кафедра музики

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

**Основи сценічної культури
(вибіркова)**

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

Мова навчання українська

Розробник: Дерда Іван Михайлович, професор кафедри музики, народний артист України, професор

Профайл викладача <http://www.music.chnu.edu.ua/?page=ua/030staff/02vocal/10derda>

Контактний тел.   (+380) 992259378 (Viber, Telegram)

E-mail: i.derda@chnu.edu.ua

Консультації

Очні консультації: за попередньою домовленістю
(п'ятниця з 13:00 до 15:00).

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю
на платформі Google-meet

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Педагогічна творчість ХХІ століття, безперечно, не терпить штампів. Знаходячись у межах виробленого під час самопідготовки до занять трактування, поява перед аудиторією щоразу має набувати якихось нових подробиць, відтінків, емоцій, які нададуть заняттю певної свіжості і цікавості.

Кожен вдалий виступ викладача починається з організованого виходу, бездоганної поведінки під час заняття, максимальної уваги до всіх викликів учнівської аудиторії, мобілізації психофізичних і духовних сил на розкриття і відтворення найголовнішого у темі заняття. Лише за такої умови проведене заняття буде переконливим та набуде художнього, нестандартного змісту, а викладач вражатиме своєю майстерністю та правдивістю.

2. Мета навчальної дисципліни: формування навичок сценічної культури, опанування цілеспрямованого, економного, точного, з правильним напруженням сценічного руху, удосконалення пластичності тіла та рук, розвиток сценічної уваги, уяву, психофізичної свободи, міміки, жесту, здатності до миттєвого сприйняття сценічної дії і взаємодії у пропонованих обставинах, здатності до імпровізації, яка сприятиме формуванню творчої позиції, у здійсненні педагогічної діяльності.

3. Завдання: навчити здобувача творчому процесу, майже звичайним людським самопочуттям і поведінням, задля того щоб мислити, діяти і почувати за законами реального життя, опанувати уміння творчо бачити життя, здобути можливість навчитися вчитися, прищепити смак до самостійної роботи, розбудити творчу ініціативу майбутнього фахівця.

4. Результати навчання

В результаті вивчення курсу здобувачі повинні **знати:**

- що таке органіка сценічної дії;
- що таке психофізична свобода;
- що таке внутрішнє сценічне самопочуття;
- як виховати в собі почуття правди, яке не дозволить награвати, удавати, втрачати сценічну серйозність і захопленість дією;
- що до етюду не можна приступити, без створення пропонованих обставин та лінії сценічної дії;
- що без опанування елементами акторської техніки неможливо бути творчими виконавцями на сцені – такими, які думають, відчувають, діють, інтерпретують;
- як вправи й етюди допомагають закріпитися у вірному внутрішньому сценічному самопочутті, як долати помилки, що виникають у цьому самопочутті під час здійснення справжньої творчості.

На підставі вивченого матеріалу здобувачі повинні **вміти:**

- привчати себе до творчої дисципліни, бути уважним до колег по роботі, усвідомити, що ти член дружнього мистецького колективу;
- виконувати вправи на пам'ять фізичних дій, якими розвивають почуття правди та віри;
- спілкуватися з партнером на основі взаємодії, досягати поставленої мети;

- практикувати етюди з імпровізованим текстом на розвиток натхнення, уваги, уваги, вивільнення м'язів;
- володіти художнім словом, акторською технікою, бачити, слухати, думати, промовляти і діяти так само, як у житті;
- користуватися різною за видами мімікою та виразливо-зображувальними жестами в структурі сценічного простору і часу.
- впевнено і вільно втілювати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни: Основи сценічної культури												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3	3	90	2	10	20	-	-	60	-	Залік
Заочна	2	3	3	90	2	8	-	-	-	82	-	Залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	с	інд	с.р.		л	п	с	інд	с.р.		
Змістовий модуль 1. Сценічний рух, сценічна увага та психофізична свобода.														
Тема 1. Особливості розвитку сценічної культури.	9	1	2	-	-	6	9	1	-	-	-	-	8	
Тема 2. Методи вдосконалення уваги, спритності та ритмічності.	9	1	2	-	-	6	9	-	-	-	-	-	9	
Тема 3. Методи виховання пластичності, цілеспрямованого руху і дії.	9	1	2	-	-	6	9	1	-	-	-	-	8	
Тема 4. Принципи психофізичного вдосконалення.	9	1	2	-	-	6	9	1	-	-	-	-	8	
Тема 5. Методи формування правильної постави. Розвиток уваги, пам'яті, зосередженості й спостережливості.	9	1	2	-	-	6	9	1	-	-	-	-	8	
Разом за ЗМ 1	45	5	10	-	-	30	45	4	-	-	-	-	41	
Змістовий модуль 2. Розвиток сценічної виразності (дія, дихання, вимова, міміка і жест).														

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	с	інд	с.р.		л	п	с	інд	с.р.
Тема 6. Дія та взаємодія. «Лінія ролі».	9	1	2	-	-	6	9	-	-	-	-	9
Тема 7. Методи розвитку повного контрольованого дихання, як засобу виразності вимови.	9	1	2	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Тема 8. Методи формування музично-емоційного змісту сценічної вимови.	9	1	2	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Тема 9. Міміка, та її різновиди. Методи вдосконалення мімічних рухів.	9	1	2	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Тема 10. Жест, та його класифікація. Методи опанування культури сценічного жесту.	9	1	2	-	-	6	9	1	-	-	-	8
Разом за ЗМ 2	45	5	10	-	-	30	45	4	-	-	-	41
Усього годин	90	10	20	-	-	60	90	8	-	-	-	82

5.3. Тематика практичних занять

№	Назва теми
1	Опанування м'язової вільності, як основного елемента сценічного самопочуття, (процес самоперевірки й усунення зайвої напруженості доводимо до механічної, підсвідомої звички, за допомогою вправ, методом створення «м'язового контролера»).
2	Розвиток сценічної уваги на основі завдань, які розвивають зір, слухову чутливість, нюх, смак і пам'ять. Вправи на тренування вольової уваги.
3	Уява та її види (вправи з часткою «якби», яка завжди розпочинає творчість на шляху до розвитку уявної діяльності у запропонованих обставинах, виправданні поз, виправданні місця дії, почуттях правди та віри, фізичному самопочутті).
4	Вправи і методичні прийоми психофізичного тренування.
5	Вправи на виховання спостережливості, зосередженості і пам'яті.
6	Вправи на розвиток повного контрольованого дихання (ПКД).
7	Вправи на поліпшення постави .
8	Вправи на зміну напруження і розслаблення м'язів.
9	Вправи на розвиток майстерності в оволодінні інтонацією художнього слова (наголос, ритм, тривалість, тембр, сила звуку, пауза).
10	Вправи на розвиток міміки та техніки сценічного жесту.

5.4. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Вправи на розвиток уваги. Кола уваги - (уявні площини), уявити музичні інструменти - гітара, флейта, баян (об'єкт точка), уявити вітрину прилавка магазину з даними музичними інструментами (мале коло уваги), увесь магазин з різними відділами даних музичних інструментів (середнє), вулиця, на якій знаходиться магазин музичних

	інструментів (<i>велике</i>).
2	Вправи на застосування дихання для виправлення мовних вад та розвитку техніки виразного читання.
3	Вправи на розвиток сценічної уяви, мислення, волі, правди, пам'яті і віри: гра на уявному музичному інструменті, спів, диригування (пропонується в реальному часі виконати музичний твір), працюйте доти, поки не досягнете в дії повної точності й послідовності (бажано, щоб хтось проконтролював вас).
4.	Вправи на зміну ставлення до місця дії, робимо такі, ніби ми увійшли: до меморіального музею (кімнати видатного композитора) і відразу ж роздивляємося все довкола, не переносячи на речі свого ставлення до особи композитора; увійшли до кімнати, яка потребує ремонту.
5.	Придумайте етюд в умовах виправданого мовчання (мімодрами), зіграйте його й опишіть роботу над ним.
6.	Пропоновані обставини, що оточують сценічну дію, постають, коли ставимо собі запитання: хто? коли? де? чому? як? – спрямовуючи свою увагу на таке створення оточуючого життя й виправдання своїх дій, яке буває насправді, - логічне, послідовне і вірогідне. Створіть свій етюд на виправдання місця дії, опишіть його.
7.	Придумайте етюди на спілкування з партнером (взаємодія) ведуться від особи в якій ще відсутній підхід до перевтілення, їй ще треба відповісти на питання: <i>що б я зробив і як би діяв, якщо б потрапив у ті чи інші обставини (під час виконання вокальних творів та художнього читання).</i>
8.	Розвиток та зміцнення голосового апарату, опануйте комплексом вправ, на: зняття м'язових затискачів довкола гортанної мускулатури, трьох-етапна вправа на повне контрольоване дихання, вправа на зняття затиску потиличних м'язів, зняття затиску щелепи, активізацію роботи губ, чіткої вимови, зрозумілої голосної, на формування правильної вимови наголошених та ненаголошених голосних звуків, на вимову твердих і м'яких приголосних. Скоромовки на розвиток дикції.
9.	Придумайте вправи на різновиди мімічних рухів очей, брів, обличчя.
10.	Вправи на розвиток сценічного жесту за видами. Розвиток виразно діючих рук. <i>Моторні вправи:</i> піднімання і опускання рук. Умовні назви вправ «Хвиля», «Тягучка», «Риба», «Змія», «Кігті», «Шестерні», «Віяло», «Кішечка». «Так – ні». <i>Образні вправи:</i> «Фарбувати», «Молитва», «Прасувати». <i>Вправа на вдосконалення ходьби:</i> поставити ноги на одну пряму лінію, праву поперед лівої. <i>Вправи для вироблення правильної постави:</i> спочатку стоячи, а потім під час ходьби з'єднати пальці рук в «замок», за спиною.

6. Політика дисципліни

Базується на: взаємоповазі, взаємодовірі та співпраці; академічній доброчесності, дисциплінованості, контактності та оперативності взаємозв'язку; відкритості та прозорості, об'єктивності в оцінюванні та самооцінюванні; своєчасному виконанні навчального завдання; творчому підході щодо якісного та самостійного виконання завдання в повному обсязі.

7. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Поточний контроль здійснюється в усній та письмовій формі, виконанні практичної роботи (вправи, етюди, монологи, діалоги виконуються для одного із здобувачів групи, який зробить свою докладну рецензію про те що бачив, рецензенти будуть мінятися в процесі виконання нових завдань, вправи та етюди придумуватимуть самі здобувачі відповідно до теми занять). Подібні

форми контролю, які відбуваються два рази протягом семестру, підвищують відповідальність, кожного здобувача, за якість підготовки, активно сприяють виробленню вмінь здійснювати художньо-творчу діяльність в межах групи, дають можливість навчитися об'єктивно оцінити рівень підготовленості однокласників та дати самооцінку особистому виступу. Формою підсумкового контролю є залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути: усна та письмова відповідь; практичні виконання вправ, етюдів, сценок, монологів, діалогів; інші види індивідуальних та групових завдань.

8. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

1. Робота на практичних заняттях: оцінювання проводиться за шестибальною шкалою.

Оцінка «**відмінно**» (**6-5 балів**) виставляється, якщо здобувач виявляє всебічну, систематичну і глибоку обізнаність з лекційним матеріалом, ним опрацьовані літературні джерела з теми лекцій, рекомендовані планом. Якщо здобувач активно працює протягом усього практичного заняття, внаслідок роботи з вправами та етюдами здобувач усвідомив що таке органіка дії, психофізична свобода, що таке внутрішнє сценічне самопочуття, почуття правди, творча дисципліна. В етюдах і вправах, які пропонує викладач, здобувач зрозумілий мімікою, жестом, та художнім словом, яким вміло промовляє а не розмовляє, здатний до імпровізації та сценічної взаємодії.

Оцінка «**добре**» (**4-3 балів**) виставляється за умови дотримання таких вимог: здобувач виявляє всебічну, систематичну і глибоку обізнаність з лекційним матеріалом, ним опрацьовані літературні джерела з теми лекцій, рекомендовані планом, активно працює протягом практичного заняття, внаслідок роботи з вправами та етюдами здобувач усвідомив що таке органіка дії, психофізична свобода, що таке внутрішнє сценічне самопочуття, почуття правди, творча дисципліна, але в етюдах і вправах, які пропонує викладач, здобувач не зовсім зрозумілий мімікою, жестом, та художнім словом, мають місце незначні помилки у здатності до імпровізації, допущені деякі неточності у сценічній взаємодії.

Оцінка «**задовільно**» (**2-1 балів**) виставляється в тому разі, коли здобувач у цілому оволодів лекційним матеріалом, ним частково опрацьовані літературні джерела з теми лекцій, проте на практичному занятті поводить себе пасивно, внаслідок роботи з вправами та етюдами здобувач мало усвідомлює що таке органіка дії, психофізична свобода, що таке внутрішнє сценічне самопочуття, почуття правди, творча дисципліна, в етюдах і вправах, які пропонує викладач, здобувач не зовсім зрозумілий мімікою, жестом, та художнім словом, припускається грубих помилок у здатності до імпровізації та сценічної

взаємодії.

Оцінка «незадовільно» (1-0 балів) виставляється в разі, коли здобувач виявив неспроможність у оволодінні лекційним матеріалом, ним неопрацьовані літературні джерела з теми лекцій, на практичному занятті поводить себе пасивно, внаслідок роботи з вправами та етюдами здобувач зовсім не усвідомлює що таке органіка дії, психофізична свобода, що таке внутрішнє сценічне самопочуття, почуття правди, творча дисципліна, в етюдах і вправах, які пропонує викладач, здобувач зовсім незрозумілий мімікою, жестом, та художнім словом, не здатний до імпровізації та сценічної взаємодії.

Оцінювання обізнаності з лекційним матеріалом та самостійної роботи

Знання лекційного матеріалу та самостійна робота здобувачів над вправами та етюдами, з ціллю принести на заняття, щось нове щоб воно доповнювало і розвивало те, що було знайдено на минулому практичному занятті, оцінюється згідно з вимогами, вказаними у пункті 1. *(під час роботи на практичних заняттях).*

Для оцінювання знань під час заліку використовується бальна система: кількість балів за роботу з практичним матеріалом, під час виконання на практичних заняттях та самостійному опрацюванні залежить від дотримання таких вимог:

- точність виконання навчальних завдань (вправ та етюдів) з практичної роботи;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання;
- самостійність виконання;
- креативний підхід;
- ініціативність.

Підвищення або зниження оцінки, а також переведення набраної кількості балів проводиться відповідно до вимог, наведених у пункті 1.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (Залік)	Сумарна к- ть балів
Змістовий модуль №1 (30 балів)					Змістовий модуль №2 (30 балів)						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

Оцінка за навчальну дисципліну виводиться відповідно до такої шкали оцінювання, затвердженої Міністерством освіти і науки України.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну виводиться з суми балів поточного контролю за модулями (60 балів) та модуля-контролю (залік) – (40 балів).

Максимальна кількість балів при поточному контролі обов'язкових видів роботи становить 60 балів.

Мінімальна кількість балів для отримання заліку – 50. Якщо здобувач набирає 50 балів при поточному контролі, то викладач має право виставити йому іспит, який у системі ECTS, відповідає рівню E. Для отримання оцінки вищого рівня студент складає залік.

Якщо здобувач набрав менше 35 балів, він не допускається до складання заліку.

В умовах **дистанційного навчання залік** проводиться online на платформі Google Meet, або ж презентацій відеозаписів в системі дистанційного навчання Moodle.

9. Рекомендована література

Основна

1. Акторська майстерність: тренінг: навчально-методичний посібник. В.А. Хім'як. Тернопіль: ТЗОВ «Терно-граф», 2014. 96 с.
2. Барнич М. М. Майстерність актора: техніка «обману»: Навч. посіб. Вид. 2-е, виправлене та доповнене. Київ: Вид-во Ліра-К, 2016. 304 с.
3. Барнич М. М. Психотехніка актора. Майстер-клас: монографія. М. М. Барнич. Київ: Вид-во «Пінзель»; ФОП Рябчий І. С., 2018. 200 с.
4. Брук П. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр : пер. з англ. / Пітер Брук. ; післям. Б. Козака. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. С. 129.
5. Бурлуцький А. В. Українське сценічне мовлення в драматичному театрі – від джерел до сьогодення: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса: Астропринт, 2011. 212 с.
6. Василько В.С. Про перевтілення в мистецтві актора. Київ, 1976. 230 с.

7. Гладишева А. О. Сценічна мова. Дикційна та орфоепічна нормативність. Київ: Червона рута-турс, 2007. 264 с.
8. Грицан Н. Техніка сценічного мовлення. Івано-Франківськ, 2004. 238 с.
9. Давидов М. А. Концепція музично-художньої виконавської технології. Часопис Нац. муз. акад. України: науковий журнал. Київ, 2010. № 1(6). 170 с.
10. Євдокимова В. Д. Тренінги у системі виховання техніки мовлення: навч. посіб. – практ. для студ. вищ. навч.закл. культури і мистецтв: Луган. держ. ін-т культури і мистецтв. Луганськ: Праймдрук, 2011. 160 с.
11. Життя і творчість Леся Курбаса / упоряд., наук. ред. Богдан Козак. Львів; Київ; Харків: Літопис, 2012. 656 с.
12. Козак Б. Театральна етика Леся Курбаса і Юліуша Остерва. Мистецтво України : зб. наук. праць / Академія мистецтв України. Київ : Кий, 2001. Вип. 2. С. 215–223.
13. Козачковський Д. Нотатки на сторінках ролей, п'єс і клаптиках паперу. Підручна книга для акторів та режисерів / Упоряд. Козак Б. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім Івана Франка, 2017. 96 с.
14. Курбас Л. Театральні закони і акценти; вступ. ст. і впорядкув. Б. Козака. Львів : Логос, 1996. С. 29.
15. Курбас Л. Театральні закони і акценти; вступ. ст. і впорядкув. Б. Козака. Львів : Логос, 1996. С. 24.
16. Олійник Л. А. Спільне виховання акторів і режисерів. По той бік очей. Київ, 2003. 40 с.
17. Пітер Брук: Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр. Переклад з англ. Львів: 2005. 136 с.
18. Станіславський К. С. Робота актора над собою. Факсимільне видання. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 671 с.
19. Станіславський К.С. Робота актора над собою. Київ: Мистецтво, 1953. 670 с.

Додаткова

1. Василько В. У «Молодому театрі». Молодий театр. Генеза. Завдання. Шляхи: ред. Ю.П. Косенко; упоряд., авт. вступ. ст., прим. М. Г. Лабінський. Київ. : Мистецтво, 1991. С. 234.
2. Волицька І. Театральна юність Леся Курбаса: проблема формування творчої особистості; під ред. М. Горбаль. Львів : Ін-т народознавства НАН України, 1995. С. 130.
3. Дерда І. М. Розвиток повного контрольованого дихання у професійному становленні майбутнього співака. *Естетика і етика педагогічної дії*. Київ-Полтава, 2020. Вип. 22. С. 118-131
4. Дерда І. М. Самобутність феномену Ю. Федьковича у музичному мистецтві. *Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей*: зб. матеріалів XIV Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької. Вип. 8 (12). Київ: Талком, 2017. С. 177-180.
5. Дерда І. М. Дмитро Гнатюк... його душа співзвучна пісні. *Неперервна педагогічна освіта ХХІ століття*: зб. матеріалів XV Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької (м. Київ, 6-7 грудня 2017 р.). – Вип. 1(13). Київ: Талком, 2018. С. 126-129.

6. Дерда І. М. Значення почуттів у розвитку виконавського тембру співака. *Сучасні орієнтири мистецької освіти: традиції, досвід, інновації* : Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті засновника кафедри музики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, народного артиста України, професора Андрія Кушніренка. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2019. С. 140-143.
7. Дрожжина Н. В. Вокальне виконавство в системі музичного мистецтва естради : Харків, 2008. 220 с.
8. Козак Б. Акторська школа заньківчан. Просценіум. 2002. № 3. С. 89–93.
9. Курбас Л. Березіль: із творчої спадщини; упоряд., авт. прим. М. Лабінський. Київ : Дніпро, 1988. С. 274–275.

10. Інформаційні ресурси

1. Дерда І.М. Відкрите заняття з акторської майстерності на тему «Розвиток творчої уяви: пам'ять фізичних дій»
https://drive.google.com/drive/folders/0B_NxDPfdhoB7f1BkWWNRSG13OVI3NGxPZnpkMINIbzF3RFZXeFVrTzlKTmt4V0RxU0h0YU0?resourcekey=0-ZCHoEsqyF0knKc3ulu_Uog
2. Тарас Шевченко. Вірші. Читає Іван Дерда
<https://www.youtube.com/watch?v=XAOesXDnE0Y>